

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle

27.9.2013

LAUSUNTO KORKEAKOULUTETTUJEN UUTTA ERIKOISTUMISKOULUTUKSEN KOKONAISUUTTA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN MUISTIOSTA (OKM/47/040/2012)

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu pyydettyä Asiantuntijuus edellä -työryhmäraportista.

Tiivistelmä SYL:n kannoista

- SYL pitää tärkeänä, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden täydennyskoulutusmahdollisuuksia kehitetään.
- SYL kannattaa erikoistumiskoulutuksille konsortiomaista järjestämistapaa tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. Järjestämisen yksityiskohdissa on vielä selkiytettäviä kohtia.
- Työryhmän raportti jättää erikoistumiskoulutusten rahoituksen suhteen auki useita keskeisiä kysymyksiä, kuten yksilöille koituvan maksun määräytymisen suhteessa linjauksiin yhteiskunnallisista ja koulutuspoliittisista syistä erityistuettavista koulutuksista. SYL näkee tulkinnanvaraisuuden uhkaavan koulutuksiin osallistuvien yhdenvertaisuutta sekä alojen välillä että mahdollisesti myös alueellisesti, ja edellyttää että linjausta tarkennetaan.
- SYL edellyttää, että kaikilla aloilla huolehditaan siitä ettei koulutukseen osallistuminen vaarannu yksilölle koituvien maksujen suuruuden vuoksi. SYL pitää tärkeänä, että yhteiskunta tukee esimerkiksi niitä koulutuksia, joita edellytetään tietyn ammattipätevyyden saavuttamiseksi ja sitä, että erikoistumiskoulutusta on mahdollista järjestää myös työvoimapolitiittisena koulutuksena.
- SYL pitää mahdollisena, että erikoistumiskoulutuksina tarjottavat moduulit voivat osin olla tutkintokoulutuksen osia. Näissä toteutustavoissa on tärkeää, että samalla ei heikennetä tutkintoon johtavan koulutuksen laatua esimerkiksi kasvattamalla opintojakson osallistujien määrää kohtuuttomasti. Maksuttomasta tutkintoon johtavasta koulutuksesta ei myöskään saa siirtää sellaisia osia maksullisiin erikoistumiskoulutuksiin, joiden suorittaminen on alan perustehtäviinkin työllistymisen näkökulmasta pakollista.
- Raportissa esitetyn mallin jatkotyöstämiseen on tarpeen osallistaa laajasti ministeriöiden, korkeakoulujen ja työelämän lisäksi opiskelijat, sillä koulutusten tulevien käyttäjien näkemys tuo keskusteluun olennaisen näkökulman.

Yleistä

Erikoistumiskoulutuksia tai niiden kaltaisia ammatillista erikoistumista tuottavan koulutuksen tarjonnassa on ollut merkittäviä alakohtaisia eroja, ja erikoistumisopintojen osallistujamäärissä on ollut viime vuosina laskeva trendi. SYL pitääkin täydentävän ja aikuiskoulutuksen kehittämistä

tärkeänä osaamisen kehittämisen sekä työurien pidentämisen näkökulmasta. Osaamistarpeisiin perustuva tutkinnon jälkeinen koulutus vähentää myös painetta hakeutua tutkintoon johtavaan koulutukseen silloin kun se on tarpeetonta. Koulutuksia kehittäessä SYL edellyttää, että kouluttautumismahdollisuuksien yhdenvertaisuus on aivan keskeinen valmistelutyötä ohjaava näkökulma.

SYL kannattaa pääosin työryhmän esitystä uudentyyppisen erikoistumiskoulutusten mallin kehittamisestä. Alla käymme kuitenkin läpi yksityiskohtaisempia huomioita työryhmän esityksistä:

Erikoistumiskoulutuksista sopiminen ja niiden järjestäminen (raportin luku 4.2)

Tiiviisti työelämän kanssa yhteistyössä suunniteltavat koulutukset palvelevat sekä työelämää että yksilöä, mutta koulutuksia suunniteltaessa on hyvä myös hyödyntää korkeakoulujen tutkimusosaaminen.

SYL pitää työryhmän esittämää konsortiomaista järjestämistapaa lähtökohtaisesti hyvänä, mutta toisaalta esitys jättää vielä avoimia kysymyksiä monelta osin, kun sopimusmenettelystä tai korkeakoulujen ja työelämän yhteistyön konkreettisesta ilmenemisestä ei ole tarkkaa tietoa. SYL pitää ajatusta järjestettävien koulutusten rekisteristä erittäin hyvänä, jotta tieto on kaikkien saatavilla. Esitetty konsortiomainen järjestämistapa tukeutuu todennäköisesti pitkälle tieteenala- ja koulutusala-kohtaisiin yhteistyösuhteisiin. SYL huomauttaa, että myös alojen välisillä rajapinnoilla on alueita, joilla on koulutustarpeita ja todennäköisesti puutteellisia mahdollisuuksia tutkinnon jälkeiseen koulutukseen. Näiden alueiden erikoistumiskoulutusten kehittäminen vaatii erityistä valtakunnallista huomiota.

Laadunvarmistuslinjausten osalta SYL yhtyy työryhmän näkemykseen eikä pidä erikoistumiskoulutusten erillistä akkreditointijärjestelmää tarpeellisenä, sillä koulutukset kuuluvat luontevasti korkeakoulujen omien laatujärjestelmien piiriin. Korkeakoulut voisivat lisäksi SYL:n näkemyksen mukaan kehittää yhteistyössä laatukriteeristöjä sekä muuta arviointiyhteistyötä. Konsortiorakenteeseen perustuva erikoistumiskoulutusten järjestämismalli olisi myös hyvä arvioida siinä vaiheessa kun koulutuksia on ollut riittävästi käynnissä.

Erikoistumiskoulutusten laajuus ja taso sekä Erikoistumiskoulutusten toteutus ja rakenne (raportin luvut 4.4 ja 4.6)

SYL kannattaa työryhmän esitystä siitä, että erikoistumiskoulutusten laajuus olisi vähintään 30 opintopistettä. Laajuuksien tätä tarkempaa säätelyä ei ole tarpeen tehdä, sillä alakohtaiset erot ovat joka tapauksessa merkittäviä, ja työelämän tarpeilla on oltava laajuuteen merkittävä vaikutus.

Työryhmä esittää, että erikoistumiskoulutukset toteutetaan hyödyntäen moduuleja. SYL pitää ratkaisua hyvänä, sillä näin myös koulutukseen osallistuminen ja työssäkäynti ovat helpommin yhteen sovitettavissa, ja järjestämistapa kannustanee näin ollen myös työnantajia kouluttautumisen tukemiseen ja rahoittamiseen. On tärkeää, että koulutukseen osallistuvan aiemmin hankittu osaaminen otetaan huomioon, ja ohjauksen keinoilla tuetaan kullekin tarpeellisten koulutusmoduulien löytymistä. SYL pitää mahdollisena, että moduulit voivat osin olla tutkintokoulutuksen osia. Näissä toteutustavoissa on tärkeää, että ei heikennetä tutkintoon johtavan koulutuksen laatua esimerkiksi kasvattamalla opintojakson osallistujien määrää kohtuuttomasti.

Erikoistumiskoulutusten kehittäminen ei myöskään saa johtaa siihen, että maksuttomasta tutkintoon johtavasta koulutuksesta siirretään sellaisia osia maksullisiin erikoistumiskoulutuksiin, joiden suorittaminen on alan perustehtäviinkin työllistymisen näkökulmasta pakollista. Laadukas ja maksuton tutkintoon johtava koulutus on koulutuksellisen tasa-arvon perusta, joka antaa parhaan mahdollisen pohjan myös erikoistumiskoulutuksiin.

Raportissa todetaan, että erikoistumiskoulutuksille säädettäisiin suoritus aika, jonka puitteissa ne on suoritettava. SYL pitää rajattua suoritus aikaa koulutuksen onnistumisen ja osaamisen karttumisen kannalta tarpeettomana, mutta mikäli sellainen säädettäisiin, on rajauksen oltava joustava ja huomioida koulutusten alakohtaiset erot. Lisäksi modulaarisuuden hyötyä, eli joustavuutta työn ja opiskelun yhteensovittamisessa, ei pidä tiukoilla aikarajoilla mitätöidä. Tämä voi aiheuttaa koulutukseen hakeutumattomuutta tai resurssihukkaa koulutuksen jäädessä kesken.

Erikoistumiskoulutuksen kohderyhmät ja opiskelijan asema sekä Erikoistumiskoulutuksen rahoittaminen (raportin luvut 4.5 ja 4.9)

Raportissa esitetään, että erikoistumiskoulutuksesta perittävän maksun suuruudesta päättäisi korkeakoulu, ja erikoistumiskoulutusten ensisijaisia rahoittajia olisivat osallistujat ja heidän työnantajansa. Koulutukseen voitaisiin ohjata myös julkista rahoitusta yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

SYL pitää ehdotusta rahoituksen osalta epäselvänä, varsinkin yksilölle kohdistuvien maksujen määräytymisen näkökulmasta. Avoimeksi kysymykseksi jää millä menettelyllä opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi ne yhteiskunnalliset ja koulutuspoliittiset syyt, joiden perusteella se voisi rahoittaa erikoistumiskoulutusta täysimääräisesti tai osin. SYL näkee tulkinnanvaraisuuden uhkaavan yhdenvertaisuutta sekä alojen välillä että mahdollisesti myös alueellisesti. SYL edellyttää, että kaikilla aloilla huolehditaan siitä, ettei koulutukseen osallistuminen vaarannu yksilölle koituvien maksujen suuruuden vuoksi. SYL pitää tärkeänä, että yhteiskunta tukee esimerkiksi niitä koulutuksia, joita edellytetään tietyn ammattipätevyyden saavuttamiseksi.

Raportissa todetaan, että tällä hetkellä tarjolla oleviin erikoistumisopintoihin osallistuminen on viime aikoina ollut laskevaa. Trendin syyt on tarpeen pohtia tarkkaan jatkovalmistelun yhteydessä, myös liittyen yksilön maksusuuteen. Lisäksi SYL pitää tärkeänä, että erikoistumiskoulutusta on mahdollista järjestää myös työvoimapolitiittisena koulutuksena siten, että tutkinnon suorittaneilla työttömillä tai työttömyysuhan alaisilla olisi mahdollisuus joko syventää ammatillista asiantuntemustaan tai suuntautua uudelleen työvoimapolin aloille.

Raportissa todetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi tukea korkeakouluja erillisellä määrärahalta uudistuksen käynnistämisen vaiheessa vuosina 2014–2016. SYL edellyttää, että tässä tapauksessa rahoitus tulee nykyisen rahoituskehiksen ulkopuolelta. Työryhmä ehdottaa lisäksi, että erikoistumiskoulutuksissa suoritettavat pisteet huomioitaisiin korkeakoulujen rahoitusmallissa vuodesta 2017 alkaen. SYL ei pidä tulevan rahoitusmallin kommentointia pelkän yksittäisen elementin näkökulmasta tässä vaiheessa järkevänä. Rahoitusmalliehdotukseen on vaikeaa ottaa kantaa myös siitä syystä, että erikoistumiskoulutusten rahoituksen jakautumisen mekanismi on kokonaisuudessaan vielä epäselvä.

Lopuksi

SYL:lle jäi epäselväksi mitä tarkoitetaan luvun 4.5 linjauksella “Erikoistumiskoulutuksen opiskelijoihin sovellettaisiin soveltuvin osin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoita koskevia säädöksiä.”, ja toivoo myös tämän tarkentuvan jatkokeskusteluissa. Raportissa esitetyn mallin jatkotyöstämiseen on tarpeen osallistaa laajasti ministeriöiden, korkeakoulujen ja työelämän lisäksi opiskelijat, sillä koulutusten tulevien käyttäjien näkemys tuo keskusteluun olennaisen näkökulman.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.

Marina Lampinen
puheenjohtaja

Juha Töyrylä
pääsihteeri

Lisätietoja antaa:

SYL:n koulutuspoliittinen sihteeri Suvi Eriksson
suvi.eriksson@syl.fi, puh. 041 515 2231